

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

Asia: Yhdessä enemmän - selvitys opetus- ja kulttuuriministeriön konserniohjauksesta ja -rakenteesta

Ammattikorkeakoulujen kirjastoyhteistyökonsortio haluaa nostaa esiin seuraavat näkökohdat Opetus- ja kulttuuriministeriön pohtiessa jatkotoimia 30.8.2010 asettamiensa selvityshenkilöiden esittämiin toimenpide-ehdotuksiin raportissa Yhdessä enemmän - selvitys opetus- ja kulttuuriministeriön konserniohjauksesta ja -rakenteesta (diarinumero 71/040/2010).

Kannanottomme kohdistuvat seuraaviin opetus- ja kulttuuriministeriön konsernirakennetta sekä rahoitusta ja resursseja koskeviin ehdotuksiin:

- Kansallisten muistiorganisaatioiden ohjaus kootaan yhteen. Opetus- ja kulttuuriministeriössä ohjaus kootaan kokonaisuudessaan kulttuuripolitiikasta vastaavalle osastolle.
- Kansalliskirjasto erotetaan Helsingin yliopistosta itsenäiseksi julkisoikeudelliseksi laitokseksi.
- Varastokirjasto yhdistetään osaksi Kansalliskirjastoa.
- Celia – Näkövammaisten kirjasto siirretään yhdistyksen ylläpidettäväksi.
- Valtion talousarviorakennetta uudistetaan kokoamalla opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alan virastojen toimintamenomomentteja isoimmiksi kokonaisuuksiksi. Ehdotus koskisi esimerkiksi kansallisten muistiorganisaatioiden toimintamenomomenttien sekä kansallisen digitaalisen kirjaston rahoituksen kokoamista yhdelle momentille.

Opetus- ja kulttuuriministeriön suoraan rahoittamat Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston palvelut muodostavat kansallisella tasolla korkeakoulukirjastojen keskitettyjen palveluiden ytimen. Korkeakoulukirjastoilla tulee olla riittävät mahdollisuudet vaikuttaa keskitettyjen palveluiden sisällöllisiin, taloudellisiin ja käytännön ratkaisuihin.

Kansallisilla muistiorganisaatioilla on merkittäviä tehtäviä niin kulttuurin kuin opetuksen, tutkimuksen ja kehittämistoiminnan alueilla. Opetus- ja kulttuuriministeriön näkökulmasta on ymmärrettävää tarve keskittää kaikkien muistiorganisaatioiden ohjaus ministeriön sisällä yhteen. Ammattikorkeakoulukirjastojen näkökulmasta hallinnollisen ohjauksen yksikköä/osastoa tärkeämpää on ohjauksen ja rahoituksen läpinäkyvyys ja vaikutusmahdollisuudet palveluiden tarkempaan kohdentamiseen. Palve-

lun saajilla tulee olla tieto, mitä palveluita OKM rahoittaa ja missä tarkemmin rahoituksen kohden-
nuksista eri palveluiden kesken päätetään.

**Ammattikorkeakoulukirjastojen näkökulmasta Kansalliskirjaston hallinnollista asemaa mer-
kittävämpi kysymys on se, että Kansalliskirjaston ohjauksessa ja sen sisäisessä päätöksenteossa
eri osapuolten näkemykset ja tarpeet tulevat riittävästi huomioon otetuiksi kirjastoverkkopal-
veluiden osalta.** Kansalliskirjasto 2002 seurantaryhmän tammikuussa 2006 julkaistussa raportissa
todetaan, että Kansalliskirjaston toimialan laajennus edellyttää talouden selkeyttä ja läpinäkyvyyttä.
Samoin juuri valmistunut kansainvälinen arviointi Kansalliskirjaston toiminnasta esittää läpinäky-
vyyden lisäämistä. Voimassaoleva asetus yliopistoista (770/2009) sen 10 § Kansalliskirjaston johto-
kunnan tehtävistä antaa hyvät edellytykset sektoreiden vaikuttamismahdollisuuksille, mutta valitetta-
vasti Kansalliskirjaston toiminta- ja taloussuunnitelman vahvistamisen osalta asetuksen pykälä on
tähän asti jäänyt toteutumatta. Riippumatta siitä mitä Kansalliskirjaston hallinnolliselle asemalle teh-
dään, on syytä kirkastaa Kansalliskirjaston johtokunnan tehtävää ja asemaa suhteessa Kansalliskirjas-
ton toimivaan johtoon, Helsingin yliopistoon, opetus- ja kulttuuriministeriöön ja kirjastoverkkopalve-
lujen osalta kaikkiin kirjastosektoreihin.

**Varastokirjaston aseman mahdollisen muuttamisen yhteydessä on huolehdittava siitä, että sen
nykyiset lakisääteiset tehtävät ja palvelujen maksuttomuus säilyvät säädösten määriteltyinä.**
Ohjaus- ja rahoitusjärjestelmät tulee mahdollisen muutoksen yhteydessä toteuttaa niin, että kirjastot
voivat luottaa Varastokirjaston kaikille kirjastoille hyvin tuottamien palveluiden jatkuvuuteen ja
mahdollisuuteen edelleenkin siirtää vähän käytettyä aineistoa Varastokirjastolle.

**Pohdittaessa Celia - Näkövammaisten kirjaston siirtoa yhdistyksen ylläpidettäväksi on huomi-
oitava myös korkeakouluopiskelijoiden tarvitsemat palvelut Celiasta.** Celia-kirjasto tuottaa pal-
veluja lukemisesteisten ryhmälle. Celia tuottaa oppikirjoja siis myös muiden kuin näkövammaisten
oppilaiden käyttöön. Kehittämisen tarvetta on edelleen etenkin korkea-asteen oppikirjapalvelussa.
Celia-kirjastolla on erittäin tärkeä rooli varmistettaessa lukemisesteisten opiskelijoiden esteettömän
opiskelun edellytyksiä. Celia-kirjaston ylläpitovastuu tulee siksi säilyttää julkisyhteisöllä.

Selvityshenkilöiden esittämä valtion talousarvion rakennetta koskeva ehdotus on koko opetus- ja kult-
tuuriministeriön hallinnon alan kannalta hyvä, kun tavoitteeksi on kirjattu resurssien joustavampi
käyttö eri virastojen kesken. Mahdollisen talousarvion rakenteen uudistuksen jälkeen opetus- ja kult-
tuuriministeriön on entistä enemmän panostettava omien ohjaus- ja rahoituspäätöstensä läpinäkyvyy-
teen koko hallinnonalalla.

Sinikka Luokkanen

AMKIT-konsortio

Johtoryhmän puheenjohtaja